ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (třetího senátu)

20. listopadu 2008 *

Ve věci C-1/07,

jejímž předmětem je žádost o rozhodnutí o předběžné otázce na základě článku 234 ES, podaná rozhodnutím Landgericht Siegen (Německo) ze dne 29. listopadu 2006, došlým Soudnímu dvoru dne 3. ledna 2007, v rámci trestního řízení proti

Franku Weberovi,

SOUDNÍ DVŮR (třetí senát),

ve složení A. Rosas (zpravodaj), předseda senátu, J. Klučka, U. Lõhmus, P. Lindh a A. Arabadžev, soudci,

generální advokát: Y. Bot,
vedoucí soudní kanceláře: R. Grass,

* Jednací jazyk: němčina.

s přihlédnutím k písemné části řízení,

s ohledem na vyjádření předložená:

– za F. Webera W. Säftelem, Rechtsanwalt,

– za italskou vládu I. M. Bragugliou, jako zmocněncem, ve spolupráci s S. Fiorentinem, avvocato dello Stato,

– za portugalskou vládu L. Inez Fernandesem, jako zmocněncem,

– za Komisi Evropských společenství G. Braunem a N. Yerrell, jako zmocněnci,

po vyslechnutí stanoviska generálního advokáta na jednání konaném dne 17. července 2008,

vydává tento

Rozsudek

1 Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se týká výkladu směrnice Rady 91/439/EHS ze dne 29. července 1991 o řidičských průkazech (Úř. věst. L 237, s. 1; Zvl. vyd. 07/01, s. 317), ve znění nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1882/2003 ze dne 29. září 2003 (Úř. věst. L 284, s. 1; Zvl. vyd. 01/04, s. 447, dále jen „směrnice 91/439“).

2 Tato žádost byla podána v rámci trestního řízení zahájeného proti F. Weberovi z důvodu, že dne 6. ledna 2006 řídil na německém území motorové vozidlo, ačkoliv k tomu neměl příslušné řidičské oprávnění.

Právní rámec

Právní úprava Společenství

3 Podle prvního bodu odůvodnění směrnice 91/439:

„[…] pro účely společné dopravní politiky a jako příspěvek ke zlepšení bezpečnosti provozu na pozemních komunikacích, jakož i ulehčení pohybu osob, které se usazují v jiném státě než v tom, ve kterém vykonali zkoušku k získání řidičského oprávnění, je třeba, aby existoval řidičský průkaz podle vzoru Společenství, který by členské státy vzájemně uznávaly bez povinnosti výměny průkazů“.

4 Čtvrtý bod odůvodnění této směrnice uvádí:

„[…] z důvodu bezpečnosti provozu na pozemních komunikacích je třeba stanovit minimální požadavky pro vydávání řidičských průkazů“.

5 Poslední bod odůvodnění směrnice 91/439 upřesňuje:

„[…] z důvodů bezpečnosti provozu na pozemních komunikacích by navíc měly mít členské státy možnost uplatňovat vnitrostátní předpisy při odnímání, pozastavování a rušení řidičských průkazů týkající se všech držitelů řidičských průkazů, kteří mají obvyklé bydliště na jejich území“.

6 Článek 1 odst. 2 uvedené směrnice stanoví:

„Řidičské průkazy vydané členskými státy se vzájemně uznávají.“

7 Podle čl. 7 odst. 1 písm. a) a b) směrnice 91/439 mohou být řidičské průkazy vydány pouze žadatelům,

„a) kteří vykonali zkoušku k získání řidičského oprávnění a kteří jsou zdravotně způsobilí v souladu s přílohami II a III;

b) kteří mají obvyklé bydliště na území členského státu, který řidičský průkaz vydal, nebo kteří mohou doložit, že už tam alespoň šest měsíců studují.“

8 Podle čl. 7 odst. 5 směrnice 91/439:

„Nikdo nesmí být držitelem řidičských průkazů více než jednoho členského státu.“

9 Článek 8 odst. 2 a 4 první pododstavec této směrnice stanoví:

„2. S výhradou zachování zásady teritoriality trestních a policejních předpisů může členský stát, ve kterém má držitel řidičského průkazu obvyklé bydliště, uplatňovat své vnitrostátní předpisy týkající se omezení, pozastavení, odnětí nebo zrušení řidičského oprávnění na držitele řidičského průkazu vydaného jiným členským státem a v případě nutnosti vyměnit za tímto účelem řidičský průkaz.

[…]

4. Každý členský stát může odmítnout uznat platnost jakéhokoli řidičského průkazu vydaného jiným členským státem osobě, na kterou se na území prvého členského státu vztahuje některé z opatření podle odstavce 2.“

Vnitrostátní právní úprava

10 Ustanovení § 3 odst. 1 a 2 zákona o provozu na pozemních komunikacích (Straßenverkehrsgesetz), ve své verzi použitelné na věc v původním řízení (BGBI. 2006 I s. 1958, dále jen „StVG“), stanoví:

„1. Pokud je osoba nezpůsobilá k řízení motorového vozidla, orgán vydávající řidičské průkazy jí průkaz odejme. V případě zahraničního řidičského průkazu odpovídá odnětí – přestože je uskutečněno podle jiných ustanovení – zániku práva používat řidičský průkaz v Německu. Článek 2 odst. 7 a 8 se použije obdobně.

2. Odnětím řidičského průkazu řidičské oprávnění zaniká. U zahraničního řidičského průkazu zaniká právo řízení v tuzemsku […]“

11 Ustanovení § 21 odst. 1 StVG stanoví:

„(1) Trest odnětí svobody až na jeden rok nebo pokuta bude uložena tomu, kdo:

1. řídí motorové vozidlo, aniž by k tomu měl nutné řidičské oprávnění nebo mu bylo řízení motorového vozidla zakázáno podle § 44 trestního zákona nebo § 25 tohoto zákona.“

12 Podle § 28 odst. 1, 4 a 5 nařízení o připuštění osob k provozu na pozemních komunikacích (nařízení o řidičských průkazech) [Verordnung über die Zulassung von Personen zum Straßenverkehr (Fahrerlaubnisverordenung-Verordnung)] ze dne 18. srpna 1998 (BGB1. 1998 I, s. 2214, dále jen „FeV“), ve znění vyplývajícím z nařízení ze dne 14. června 2006 (BGBI. 2006 I, s. 1329):

„(1) Držitelé platného řidičského průkazu [Evropské unie] nebo [Evropského hospodářského prostoru (dále jen ‚EHP‘)], kteří mají obvyklé bydliště ve smyslu § 7 odst. 1 nebo 2 v Německu, jsou oprávněni – s výhradou omezení podle odstavců 2 až 4 – v rozsahu svého oprávnění řídit v této zemi motorová vozidla. Podmínky stanovené pro zahraniční řidičské průkazy je nutno dodržovat i v Německu. Předpisy tohoto nařízení se použijí na tyto řidičské průkazy, pokud není stanoveno jinak.

[…]

(4) Oprávnění podle odstavce 1 neplatí pro držitele řidičského průkazu [Unie] nebo EHP,

[…]

3. kterým byl řidičský průkaz v Německu odňat předběžně nebo pravomocně soudem nebo s okamžitou vykonatelností či pravomocně správním orgánem nebo kterým byl řidičský průkaz odepřen konečným rozhodnutím nebo kterým řidičský průkaz nebyl odňat jen proto, že se tito mezitím řidičského průkazu vzdali, […]

[…]

(5) Právo používat řidičský průkaz [Unie] nebo EHP v Německu po některém z rozhodnutí uvedeném v odst. 4 bodech 3 a 4 bude uděleno na žádost, pokud důvody odnětí nebo zákazu podat žádost o řidičské oprávnění již pominuly. […]“

13 Ustanovení § 46 odst. 1 FeV zní následovně:

„Ukáže-li se držitel řidičského průkazu jako nezpůsobilý k řízení motorových vozidel, musí mu jej orgán vydávající řidičské průkazy odejmout. Toto platí zejména v případě nemoci nebo nedostatku ve smyslu příloh 4, 5 a 6 nebo závažného či opakovaného porušení zákona o silničním provozu nebo trestního zákona, které vylučují způsobilost k řízení motorových vozidel.“

14 Ustanovení § 46 odst. 5 FeV uvádí:

„Odnětím řidičského průkazu řidičské oprávnění zaniká. U zahraničního řidičského průkazu zaniká právo řízení motorových vozidel v tuzemsku.“

Spor v původním řízení a předběžná otázka

15 Dne 18. září 2004 bylo shledáno, že F. Weber, německý státní příslušník s bydlištěm v Německu, řídil motorové vozidlo pod vlivem omamných látek (marihuana a amfetamin). Toto porušení předpisů bylo správním rozhodnutím kraje Siegen-Wittgenstein ze dne 17. listopadu 2004, které nabylo právní moci dne 4. prosince 2004, sankcionováno uložením pokuty, jakož i pozastavením jeho německého řidičského průkazu po dobu jednoho měsíce.

16 Dne 18. listopadu 2004 byl F. Weberovi magistrátem města Karlovy Vary (Česká republika) vydán řidičský průkaz na skupiny řidičského oprávnění A1, A, B a AM s dobou platnosti deset let. Řidičský průkaz uvádí datum, ke kterému byla vykonána zkouška k získání řidičského oprávnění, v projednávaném případě dne 16. listopadu 2004.

17 Dne 7. ledna 2005 byl F. Weber dopisem Ordnungsamt Kreis Siegen-Wittgenstein informován, že je s ohledem na porušení předpisů shledané dne 18. září 2004 předmětem řízení o kontrole jeho způsobilosti k řízení. V průběhu února 2005 F. Weber vrátil správnímu orgánu svůj německý řidičský průkaz.

18 Rozhodnutím ze dne 17. března 2005, které nabylo právní moci dne 6. dubna 2005, Ordnungsamt Kreis Siegen-Wittgenstein na základě § 3 odst. 1 StVG a § 46 odst. 1 FeV odňal F. Weberovi jeho německý řidičský průkaz, přičemž odnětím zaniká právo řízení motorových vozidel v Německu podle § 3 odst. 2 StVG a § 46 odst. 5 druhé věty FeV.

19 Rozhodnutím Amtsgericht Siegen ze dne 22. srpna 2006 byl F. Weber na základě § 21 StVG odsouzen za řízení motorového vozidla bez řidičského oprávnění; toto porušení předpisů bylo zjištěno během policejní kontroly, ke které došlo dne 6. ledna 2006.

20 Frank Weber proti tomuto rozsudku podal odvolání k Landgericht Siegen, jímž se domáhal zproštění z důvodu, že jakožto držitel českého řidičského průkazu měl právo pokračovat v řízení motorových vozidel na základě zásady vzájemného uznávání řidičských průkazů vydaných ve členských státech uvedené v čl. 1 odst. 2 směrnice 91/439.

21 Za těchto podmínek se Landgericht Siegen rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžnou otázku:

„Je třeba čl. 1 odst. 2 ve spojení s čl. 8 odst. 2 a 4 směrnice 91/439/EHS vykládat tak, že brání členskému státu, aby na svém území neuznával nebo popřípadě odebíral řidičské oprávnění plynoucí z řidičského průkazu vydaného jiným členským státem, a tím neuznával platnost uvedeného průkazu z toho důvodu, že jeho držiteli bylo v prvně uvedeném členském státě odňato řidičské oprávnění poté, co mu v jiném členském státě byl udělen takzvaný ‚druhý' řidičský průkaz […] Unie, pokud je odnětí řidičského oprávnění založeno na události/protiprávním jednání, ke kterému došlo před vydáním řidičského průkazu druhým členským státem?"

K předběžné otázce

22 Podstatou předběžné otázky předkládajícího soudu je, zda čl. 1 odst. 2 a čl. 8 odst. 2 a 4 směrnice 91/439 musejí být vykládány v tom smyslu, že brání tomu, aby členský stát na svém území odmítl uznat řidičské oprávnění vyplývající z řidičského průkazu vydaného jiným členským státem, a tudíž platnost tohoto průkazu, jestliže bylo jeho držiteli v prvním členském státě odňato řidičské oprávnění po dni vydání uvedeného průkazu, čímž ale bylo sankcionováno porušení předpisů shledané před tímto datem.

23 Frank Weber zejména uvádí, přičemž odkazuje na judikaturu Soudního dvora (usnesení ze dne 6. dubna 2006, Halbritter, C-227/05, a ze dne 28. září 2006, Kremer, C-340/05), že členský stát případně může odmítnout uznat řidičský průkaz vydaný jiným členským státem pouze za jednání, ke kterému došlo po tomto vydání.

24 Italská vláda a Komise Evropských společenství mají naproti tomu za to, že v takové situaci, jako je situace dotčená v původním řízení, má členský stát právo odmítnout uznat platnost řidičského průkazu vydaného jiným členským státem, i kdyby bylo toto odmítnutí odůvodněno jednáním, ke kterému došlo před datem vydání uvedeného průkazu.

25 Portugalská vláda se domnívá, že předmětem čl. 8 odst. 2 a 4 směrnice 91/439 je zejména přecházení rizikům vyplývajícím z jednání osob, kterým byl v jednom členském státě dočasně pozastaven jejich řidičský průkaz a které se k získání druhého řidičského průkazu vydají do jiného členského státu, ačkoli jsou předmětem řízení k ověření způsobilosti k řízení motorových vozidel, které může vést k odnětí řidičského oprávnění.

26 Je třeba rovnou připomenout, že obecná zásada vzájemného uznávání řidičských průkazů vydaných ve členských státech uvedená v čl. 1 odst. 2 směrnice 91/439 byla stanovena zejména za účelem ulehčení pohybu osob, které se usazují v jiném státě než v tom, ve kterém vykonaly zkoušku k získání řidičského oprávnění (rozsudek ze dne 29. dubna 2004, Kapper, C-476/01, Recueil, s. I-5205, bod 71; ze dne 26. června 2008, Wiedemann a Funk, C-329/06 a C-343/06, Sb. rozh. s. I-4635, bod 49, jakož i Zerche a další, C-334/06 až C-336/06, Sb. rozh. s. I-4691, bod 46).

27 Podle ustálené judikatury zmíněný čl. 1 odst. 2 stanoví vzájemné uznávání, bez jakýchkoliv formalit, řidičských průkazů vydaných v členských státech. Toto ustanovení ukládá členským státům jasnou a přesnou povinnost, která neponechává žádný prostor pro uvážení, pokud jde o opatření, jež mají být přijata k jejímu splnění (viz v tomto smyslu rozsudek ze dne 29. října 1998, Awoyemi, C-230/97, Recueil, s. I-6781, body 41 a 42; výše uvedené rozsudky Kapper, bod 45; Wiedemann a Funk, bod 50, jakož i Zerche a další, bod 47).

28 Článek 8 odst. 2 a 4 směrnice 91/439 nicméně umožňuje členským státům, aby za určitých podmínek, a zejména z důvodu bezpečnosti na pozemních komunikacích uplatňovaly své vnitrostátní právní předpisy týkající se omezení, pozastavení, odnětí nebo zrušení řidičského oprávnění na všechny držitele řidičských průkazů, kteří mají obvyklé bydliště na jejich území, a aby odmítly uznat platnost jakéhokoli řidičského průkazu vydaného v jiném členském státě osobě, na kterou se na území prvně uvedeného členského státu vztahuje jedno z těchto opatření.

29 Soudní dvůr v tomto ohledu opakovaně připomněl, že čl. 8 odst. 4 první pododstavec směrnice 91/439 představuje výjimku z obecné zásady vzájemného uznávání řidičských průkazů, a musí být proto vykládán restriktivně (viz zejména výše uvedené rozsudky Wiedemann a Funk, bod 60, jakož i Zerche a další, bod 57).

30 Z upřesnění poskytnutých předkládajícím soudem vyplývá, že ke dni, ke kterému F. Weber získal svůj český řidičský průkaz, tedy ke dni 18. listopadu 2004, byl jeho německý řidičský průkaz rozhodnutím ze dne 17. listopadu 2004, které nabylo právní moci dne 4. prosince 2004, dočasně pozastaven na dobu jednoho měsíce. Po získání jeho českého řidičského průkazu mu bylo dne 17. března 2005 řidičské oprávnění odňato. Krom toho je nesporné, že skutečnosti, které odůvodňují jak dočasné pozastavení, tak odnětí řidičského oprávnění F. Webera, byly shledány dne 18. září 2008, tedy před vydáním uvedeného českého řidičského průkazu.

31 Nelze mít za to, že směrnice 91/439 ukládá povinnost uznat platnost řidičského průkazu vydaného za takových podmínek.

32 Soudní dvůr měl sice příležitost rozhodnout, že členský stát může využít možnosti, kterou mu nabízí čl. 8 odst. 2 směrnice 91/439, uplatňovat na držitele řidičského průkazu vydaného jiným členským státem svá vlastní ustanovení v oblasti odnětí řidičského oprávnění, zejména pouze z důvodu jednání uvedeného držitele, ke kterému došlo po získání tohoto průkazu (viz výše uvedené rozsudky Wiedemann a Funk, bod 59, jakož i Zerche a další, bod 56; výše uvedená usnesení Halbritter, bod 38, a Kremer, bod 35).

33 Odnětí řidičského průkazu, o němž bylo rozhodnuto ve věci, ve které bylo vydáno výše uvedené usnesení Kremer, nicméně nebylo spojeno se zákazem získat nový průkaz. Ve věcech, ve kterých byla vydána ostatní rozhodnutí zmíněná v předchozím bodě, ke dni vydání tohoto nového průkazu již dočasné zákazy získat nový průkaz spojené s odnětím neplatily.

34 S ohledem na tyto důvody Soudní dvůr rozhodl, že členský stát může využít možnosti stanovené ve čl. 8 odst. 2 směrnice 91/439 pouze z důvodu jednání dotčené osoby, ke kterému došlo po získání řidičského průkazu vydaného jiným členským státem. Toto ustanovení totiž nemůže členskému státu obvyklého bydliště umožnit odmítnout uznat řidičský průkaz vydaný jiným členským státem pouze z toho důvodu, že držiteli tohoto řidičského průkazu byl předtím v prvním členském státě odňat předchozí řidičský průkaz (výše uvedené rozsudky Wiedemann a Funk, bod 66, jakož i Zerche a další, bod 63).

35 Situace dotčená v původním řízení je zcela jiná. Jednak byl německý řidičský průkaz F. Webera v době získání českého řidičského průkazu dočasně pozastaven na základě rozhodnutí přijatého příslušnými německými orgány. Dále bylo po vydání jeho českého průkazu rozhodnuto o odnětí jeho řidičského oprávnění, jakožto sankci za stejné skutečnosti, které odůvodňovaly zmíněné dočasné pozastavení.

36 V takové situaci musí být možnost jak pro příslušné orgány, tak pro soudy členského státu odmítnout uznat platnost řidičského průkazu získaného v jiném členském státě osobou, které byl v prvním členském státě dočasně pozastaven řidičský průkaz, přiznána na základě ustanovení směrnice 91/439, a zejména jejího čl. 8 odst. 4, absolutně a definitivně, jestliže po dočasném pozastavení následuje odnětí řidičského oprávnění, kterým jsou sankcionovány stejné skutečnosti (viz v tomto smyslu usnesení ze dne 3. července 2008, Möginger, C-225/07, bod 41). Okolnost, že o odnětí řidičského oprávnění bylo rozhodnuto po vydání nového řidičského průkazu, není v tomto ohledu rozhodná, pokud důvody odůvodňující takové opatření existovaly k tomuto dni (viz *a contrario* výše uvedený rozsudek Kapper, bod 74).

37 Jakýkoli jiný výklad by zbavil veškeré podstaty možnost členského státu stanovenou ve čl. 8 odst. 4 prvním pododstavci směrnice 91/439 odmítnout uznat platnost řidičského

průkazu získaného v jiném členském státě osobou, které bylo na jeho území odňato řidičské oprávnění.

38 Jak uvedl generální advokát v bodě 42 svého stanoviska, přísluší totiž pouze členskému státu, na jehož území došlo k porušení předpisů, aby za toto porušení uložil sankce, přičemž popřípadě může vůči této osobě rozhodnout o odnětí řidičského průkazu nebo o odnětí řidičského oprávnění s možným uložením období zákazu žádat o nový řidičský průkaz.

39 Pokud by přitom bylo členskému státu uloženo, aby uznal platnost řidičského průkazu vydaného jiným členským státem z důvodu, že se držitel tohoto průkazu po tomto vydání na území prvního členského státu nedopustil žádného porušení předpisů, ačkoli mu bylo opatřením, které je stále v platnosti, odňato řidičské oprávnění na základě skutečností, které předcházely tomuto vydání, znamenalo by to, že osoby, které se dopustily porušení předpisů a kterým byl odňat řidičský průkaz, by byly podněcovány k tomu, aby se bez prodlení vydaly do jiného členského státu za účelem vyhnout se správním a trestním následkům uvedených porušení předpisů, čímž by byla v konečném výsledku zmařena důvěra, na které spočívá systém vzájemného uznávání řidičských průkazů.

40 Krom toho, jak zdůraznila Komise ve svém písemném vyjádření, za takové situace, jako je situace v původním řízení, by uznání platnosti řidičského průkazu vydaného F. Weberovi českými orgány, ačkoli byl F. Weber ke dni vydání tohoto průkazu stále držitelem německého řidičského průkazu, představovalo ohrožení jak ducha směrnice 91/439, tak litery jejího článku 7 odst. 5, podle kterého nikdo nesmí být držitelem řidičských průkazů více než jednoho členského státu.

41 Na položenou otázku je proto třeba odpovědět tak, že čl. 1 odst. 2 a čl. 8 odst. 2 a 4 směrnice 91/439 musejí být vykládány v tom smyslu, že nebrání tomu, aby členský stát na svém území odmítl uznat řidičské oprávnění vyplývající z řidičského průkazu vydaného jiným členským státem osobě, které bylo na území prvního členského státu odňato řidičské oprávnění, ačkoli bylo o tomto odnětí rozhodnuto po vydání

uvedeného průkazu, pokud byl tento řidičský průkaz získán v době platnosti opatření k dočasnému pozastavení průkazu vydaného v prvním členském státě a jak toto pozastavení, tak uvedené odnětí jsou odůvodněny skutečnostmi existujícími ke dni vydání druhého řidičského průkazu.

K nákladům řízení

42 Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení ve vztahu ke sporu probíhajícímu před předkládajícím soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud. Výdaje vzniklé předložením jiných vyjádření Soudnímu dvoru než vyjádření uvedených účastníků řízení se nenahrazují.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (třetí senát) rozhodl takto:

Článek 1 odst. 2 a čl. 8 odst. 2 a 4 směrnice Rady 91/439/EHS ze dne 29. července 1991 o řidičských průkazech, ve znění nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1882/2003 ze dne 29. září 2003, musejí být vykládány v tom smyslu, že nebrání tomu, aby členský stát na svém území odmítl uznat řidičské oprávnění vyplývající z řidičského průkazu vydaného jiným členským státem osobě, které bylo na území prvního členského státu odňato řidičské oprávnění, ačkoli bylo o tomto odnětí rozhodnuto po vydání uvedeného průkazu, pokud byl tento řidičský průkaz získán v době platnosti opatření k dočasnému pozastavení průkazu vydaného v prvním členském státě a jak toto pozastavení, tak uvedené odnětí jsou odůvodněny skutečnostmi existujícími ke dni vydání druhého řidičského průkazu.

Podpisy.